

BUURTSPELERS

TOOLS OM KINDEREN TE BEVRAGEN
OVER SPELEN DICHT BIJ HUIS

kind & samenleving

INHOUD

Deel 1 - Buurtspel in beeld	3
8 inspraaktools om kinderen te bevragen	6
Deel 2 - Wat hebben we vandaag geleerd?	14
Blijde buurtspelers: wat toont dat spelen in de buurt goed gaat?	16
Lastig: wat toont dat spelen in de buurt moeilijk gaat?	18
Deel 3 - Inspiratie voor een bespeelbare buurt	20
1. Zorg voor meer en betere plekken dicht bij huis	21
2. Maak een buurt waar kinderen zorgeloos kunnen buiten komen	24
3. Geef spelen een vanzelfsprekende en zichtbare plaats	26
4. Boost het buurtleven	28

Nergens spelen kinderen liever dan in hun eigen buurt. Maar spelen dicht bij huis, gewoon op straat of op een pleintje, is niet overal even vanzelfsprekend. Buurtspelers biedt inspraaktools om samen met kinderen de buurt als buitenspeelomgeving te leren begrijpen. Je brengt in beeld op welke vlakken de buurt kinderen in hun spel ondersteunt, en in welke opzichten het juist nog beter kan.

Wie mee het jeugdbeleid in een stad of gemeente bepaalt en uitvoert, kan het cruciale maar kwetsbare buitenspelen dicht bij huis ondersteunen. Ook buurt- en wijkwerkingen, wijk scholen en buurtsportorganisaties kunnen aan de slag met Buurtspelers.

Spelen dicht bij huis

Kinderen spelen nog altijd graag op straat. Jonge kinderen spelen nog op de drempel van hun huis: de voortuin en de oprit, de stoep, het speelpleintje aan het einde van de straat. Als ze ouder worden gaan kinderen meer en meer met andere kinderen spelen. Zo breidt hun speelterrein zich vanzelf uit: de eigen straat en de straten en pleintjes daarrond zijn het toneel van verstoppertje, wat rondfietsen, een partijtje voetbal. **Dat heel gewone buitenspelen dicht bij huis is misschien wel de belangrijkste manier van spelen.**

- ▶ Door er te spelen, wordt de buurt stilaan vertrouwd terrein voor kinderen: waar ze zich thuis voelen, en van waaruit ze de wereld rondom verder gaan verkennen.
- ▶ Straten en pleintjes zijn waar kinderen elkaar ontmoeten, en waar ze zélf moeten omgaan met al het leuks en het lastigs dat dat met zich mee brengt. Op straat is er geen school of jeugdbeweging die dat voor hen regelt.
- ▶ Ook kinderen die verder weg mogen, blijven in de praktijk vaak dicht bij huis spelen. Dat is handiger, de mensen en de plekken zijn er vertrouwd, en kinderen vinden meestal dat er gewoon veel te doen is.

Kinderen willen graag zelfstandig naar hun buitenspeelplekken gaan. Daarom volstaan grootschalige ruimtes voor spel, sport en groen niet. Spelen kan je niet zomaar centraliseren. Ook dicht in de buurt moeten er kleine speelplekjes zijn waar kinderen naartoe kunnen gaan zonder dat ze daarbij hun ouders nodig hebben.

Toch staat juist dat informele buitenspelen in de eigen buurt in onze samenleving onder druk. Kinderen zijn minder dan vroeger gewoon op straat terug te vinden, en hun actieradius is sterk verminderd: ze mogen minder ver van huis weg. Net dit buitenspelen verdient een steuntje in de rug. **Buurtspelers wil daarbij helpen.**

WAT DOET DEZE TOOL?

Buurtspelers geeft houvast om de voornaamste buitenspeelomgeving van kinderen **beter te begrijpen**.

- ▶ Wat maakt een buurt kwaliteitsvol om in te spelen en elkaar daarbij te ontmoeten?
- ▶ Wat toont dat het fout zit en kinderen kansen mislopen?
- ▶ En waaraan kunnen we dan het best werken?

Buurtspelers is allereerst een **inspraaktool**: de nadruk ligt op de inbreng van kinderen. We mikken op de kinderen van lagereschoolleeftijd: zij gebruiken hun woonomgeving het meest intensief om buiten te spelen en elkaar te ontmoeten.

- ▶ Hoe is het voor kinderen om te spelen in hun onmiddellijke woonomgeving? Diverse tools of inspraaktechnieken in deze publicatie helpen om dit in beeld te brengen.
- ▶ Vervolgens krijg je een kader mee om te begrijpen wat kinderen juist hebben aangegeven. Wat toont allemaal dat het goed gaat in de wijk? En op welke vlakken heeft het buitenspelen het lastig?
- ▶ Tot slot krijg je inspiratie mee over hoe het beter kan.

We kijken daarbij ook voorbij het louter ruimtelijke. Soms lijkt een wijk ideaal om in te spelen, maar zie je nauwelijks kinderen op straat. En soms zijn er schijnbaar onaantrekkelijke pleintjes die toch heel wat spelende kinderen blijken aan te trekken.

Buurtspelers biedt geen kant-en-klare aanpak. De buurten waar kinderen wonen en spelen kunnen in ruimtelijk en in sociaal opzicht onderling enorm van elkaar verschillen. Een kant-en-klaar recept voor kwaliteitsvol buitenspelen in de eigen buurt is daarom een illusie. Het spelen en wat daarin goed en minder goed loopt, ziet er in elke buurt weer anders uit. Ook de mogelijke oplossingen zullen erg uiteenlopen. **Juist daarom is het nodig om met kinderen in gesprek te gaan** over waarin precies de kansen en de moeilijkheden liggen om in de buurt te spelen.

DEEL 1

BUURTSPEL IN BEELD

Spelen hier in de wijk, gaat dat goed? Dat wil je samen met de buurtspelers zelf in beeld krijgen. In dit deel krijg je daar een aantal inspraakmethodieken voor aangereikt. Maar voor je kinderen bevroegt, is het goed om hun buitenspeelomgeving zelf al even te leren kennen. Hoe ziet de wijk of buurt eruit?

Kaart en Ansichtkaart

Schat in welke ruimtelijke kansen en beperkingen de buurt heeft om er te spelen. Neem daarvoor het perspectief van een kaart én van een Ansichtkaart.

- ▶ Bekijk de plattegrond op een satellietfoto: zo zie je bijvoorbeeld of plekken die wellicht belangrijk zijn voor kinderen op een logische plaats liggen, of eerder ergens opzij. Je krijgt een goed beeld van wat voor soort wegen in en om de wijk liggen, van de grootte van de publieke ruimtes en van de percelen van huizen (en tuinen).
- ▶ Bekijk de wijk ook ter plekke: zo zie je hoe bespeelbare plekken zijn ingericht en uitgerust: hellingen, beplanting, bankjes, speeltoestellen... Voor welke leeftijden zijn ze interessant? Hoe breed zijn de stoepen? Hoe zouden rijdende en geparkeerde auto's het spelen beïnvloeden?
- ▶ Kies ook eens een geschikt moment – een woensdagnamiddag of weekenddag met mooi weer – om te observeren hoe kinderen in de wijk spelen. Zijn er veel kinderen op straat? Wat spelen ze? Welke plekken gebruiken ze? Hoe verplaatsen ze zich? Wie zie je niet?

De gemeente weet meer

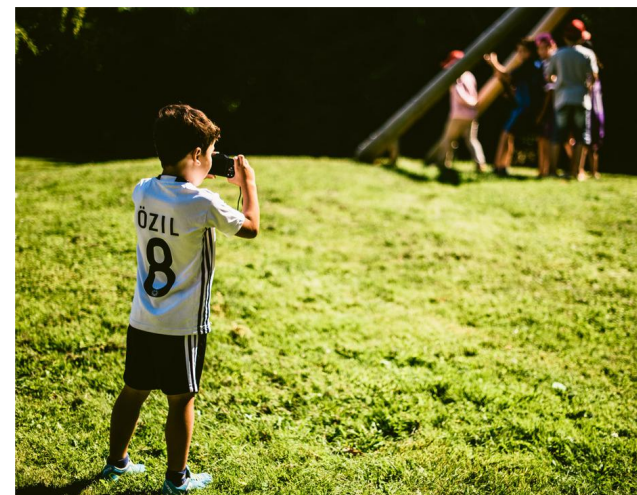
Krijg een beeld van de demografie van de buurt.

- Wat is het socio-economisch profiel van de mensen die er wonen?
- Hoe divers of hoe homogeen is de wijk?
- Hoeveel kinderen en jongeren wonen er?
- Heeft de stad of gemeente beleidsacties gepland in of rond de wijk?

Spreek met buurtbewoners en buurtwerkers

Spreek vooraf eens met volwassenen die in de wijk wonen, met name ouders, of volwassenen die betrokken zijn bij de buurt, zoals een buurtwerker of de uitbater van de winkel-om-de-hoek. Enkele vragen die je dan kan stellen:

- ▶ Wie woont in de wijk? Wat voor soort mensen zijn het?
- ▶ Kennen de kinderen elkaar? Wat doen de kinderen er, als ze buiten zijn? Komen ze veel buiten? Hoe spreken ze af? Speelt iedereen onderling met elkaar? Gaan veel kinderen naar georganiseerde vrijetijdsactiviteiten (buiten de wijk)?
- ▶ Is het fijn wonen in de buurt? Welke pijnpunten zijn er, welke sociale breuklijnen of conflicten tussen volwassenen hebben ook een invloed op de kinderen?
- ▶ Is er veel te doen in de wijk? Welke grotere en kleinere evenementen kleuren de buurt?

KINDEREN BEVRAGEN

Niemand weet méér te vertellen over het alledaagse buitenspelen in de buurt dan de kinderen die er wonen. Zet een inspraakactie op voor de kinderen in de wijk of buurt.

Probeer de kinderen die er wonen zo goed mogelijk te bereiken.

- ▶ Kies de meest geschikte manier om de kinderen te bereiken: folders bussen in de hele buurt, via de buurtschool, een jeugdwerking, buurtsport, een plaatselijke voorziening zoals een bibliotheek of kinderopvang, het wijkcomité ...
- ▶ Vraag je af wie je op die manier wel en niet bereikt (leeftijden, socio-economische en culturele achtergrond, gender, kinderen die wel of niet deelnemen aan georganiseerde vrijetijdsactiviteiten). Houd dit voortdurend in het achterhoofd bij alles wat je te weten komt.

Stel je inspraaksessie samen.

Kies daarvoor enkele van de tools op de volgende bladzijden. Denk ook aan het volgende:

- ▶ Een methodiek kies je niet omdat ze er leuk uitziet, maar omdat je er inhoudelijk iets mee te weten komt, omdat ze het best past in de wijk waar je werkt of bij de kinderen die er wonen.
- ▶ Organiseer je zo dat je zoveel mogelijk kan werken in kleine groepjes. 6 à 8 kinderen is ideaal. Minder en meer gaat ook, maar je kan grotere groepen kinderen vaak prima opdelen om opdrachten te doen.
- ▶ Doe de inspraaksessie met minstens twee begeleiders, dat is veel handiger. En nadien kun je samen de resultaten bespreken.
- ▶ Bied de kinderen houvast: letterlijk – geef hen iets om handen – en figuurlijk – geef duidelijke instructies.
- ▶ Bouw je inspraaksessie goed op. Wissel af tussen diverse soorten methodieken: tussen individuele en groepsmethodes, minder en meer verbale, minder en meer actieve...
- ▶ Wees flexibel in hoe je de inspraaksessie uitvoert. Dingen kunnen al eens stroef of chaotisch verlopen, en na een tijdje worden kinderen het misschien beu. Respecteer de grenzen van de kinderen: rond het onderdeel af, las een pauze of een spelletje in en houd in de gaten hoeveel energie er is om verder te doen.
- ▶ Neem gesprekjes met kinderen op of film ze: zo hoef je niet alles op te schrijven en heb je meteen leuke quotes

OGEN TOE, HET IS WOENSDAGNAMIDDAG!

Wat is de opdracht?

Kinderen vertellen over wat ze buiten zouden doen op een mooie woensdagnamiddag. Dit is ideaal als eerste opdracht: een vrij open vraag, maar kinderen zullen spontaan al veel prijsgeven over hoe zij het wonen en spelen in hun buurt ervaren. Je kan heel gemakkelijk doorvragen op wat ze aanbrengen.

Hoe pak je het aan?

"Doe allemaal jullie ogen dicht. En beeld je in dat het woensdagnamiddag is. Het is goed weer en je mama of papa zeg: 'je moet hier niet binnen zitten, ga jij maar naar buiten!' Wat doe je dan? Neem maar even de tijd om erover na te denken: woensdagmiddag, mooi weer en je gaat naar buiten. Jullie mogen nu jullie ogen weer opendoen. Wie vertelt wat er dan gebeurt?"

- ▶ Duid zelf de kinderen aan. Laat iedereen aan bod komen.
- ▶ Vraag door over wat de kinderen zelf naar voren brengen.

Bijvoorbeeld:

- Kan je hier in de wijk goed spelen?
- Met wie speel je dan? Hoe spreken jullie dan af?
- Heeft jullie huis een tuin waar je kan spelen?
- Spelen jullie ook echt op de straat?
- Heb je hier veel last van auto's, of valt dat wel mee?
- Het is mooi weer en toch is er niemand op straat: is dat iets wat wel vaker gebeurt? Waar spelen jullie dan meestal?

Materiaal: Geen

Tijdsduur: 10 à 20 minuten.

Erg afhankelijk van hoe het gesprek loopt.

Tracht vooral dit te weten te komen:

- Focus op het lijstje hiernaast met de thema's waarover je kan doorvragen.
- Probeer vooral goed te luisteren naar de kinderen en toets af of wat iemand zegt, ook de ervaring is van anderen.
- Welke plekken noemen kinderen? Noemen ze ook veel georganiseerde activiteiten (hobby's)?

KIEK JE BUURT: OP PAD MET EEN FOTOTOESTEL

Wat is de opdracht?

Kinderen krijgen in groepjes de opdracht om foto's te maken van drie dingen in de buurt:

- iets wat je leuk vindt in de buurt
- iets wat je stom vindt in de buurt (iets wat stom, saai, eng, lelijk.... is)
- Een geheime plek

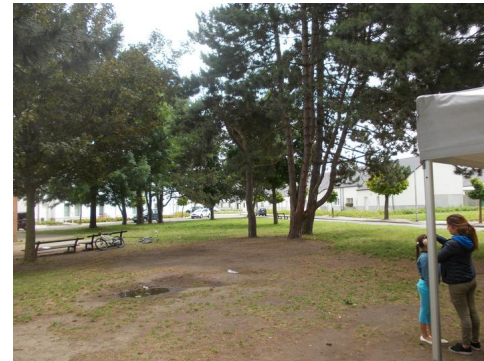
Beperk het niet tot leuke of stomme 'plekken': zo kunnen bijvoorbeeld auto's of afval op de foto.

Hoe pak je het aan?

- ▶ **Verdeel de kinderen in kleine groepjes van vier** (maximum 6) kinderen.
- ▶ **Beperk het aantal foto's dat kinderen mogen nemen.** 'Maximaal twee leuke en twee stomme dingen en één geheime plek.' Zo zullen ze eerst moeten nadenken en kiezen wat ze juist in beeld willen brengen.
- ▶ **Leg kort uit hoe de camera werkt.** Kinderen kunnen onderling afwisselen wie fotografeert.
- ▶ **Laat de kinderen eerst in hun groepje overleggen** wat ze precies zullen fotograferen. Een blad, verdeeld in vakken met de woorden 'leuk', 'stom' en 'geheim', kan hen daarbij helpen.
- ▶ **Stuur de kinderen op pad.** Ze keren meteen terug als de foto's genomen zijn.
- ▶ **Bekijk nadien samen met de kinderen de foto's.** De verhalen zijn net zo belangrijk als de foto's zelf: hoe komt het dat juist deze plekken, dingen, activiteiten in beeld zijn gebracht?
- ▶ **Sluit af met een toffe groepsfoto!**

Materiaal: Een blad en schrijfgerief voor de voorbereiding
Een fototoestel per groepje. Met een polaroid-camera zie je meteen resultaat en kunnen de kinderen de foto meenemen als souvenir.

Tijdsduur: 30 à 40 minuten. Afhankelijk van de grootte van de buurt.

"Een troosteloos uitziend pleintje was voor alle kinderen in deze wijk toch hun leukste plek. Het ligt midden in de wijk en is daarom de ideale ontmoetingsplek en uitvalsbasis. Twee paren bomen dienen als voetbalgoals."

"Dit veldje ligt in dezelfde wijk. Het is een saaie plek. Te hobbelig en niet echt centraal gelegen. Vroeger stonden er voetbalgoals, maar die zijn verdwenen; de kinderen weten niet waarom."

Tracht vooral dit te weten te komen:

- Wat zijn de belangrijkste plekken voor kinderen?
- Hoe worden plekken en dingen in de buurt gewaardeerd? Wat is er precies leuk of stom aan?
- Zijn er plekken die onverwacht toch niet op de foto's voorkomen? Hoe komt dat?
- Hoe concreet en hoe hinderlijk zijn voor hen de stomme dingen die ze fotograferen?
- Luister naar hoe kinderen overleggen: waar zijn ze het snel over eens, waarover is er meer discussie?

Wat is de opdracht?

Kinderen trekken in groepjes met een camera op pad in hun buurt en doen als een reporter verslag over wat er in hun buurt of wijk gebeurt. Daar maken ze een videofilmje van.

Hoe pak je het aan?

- ▶ Verdeel de kinderen in kleine groepjes van vier (maximum 6).
- ▶ Leg uit hoe je met de camera een video kunt maken.
- ▶ Leg de opdracht goed uit, bijvoorbeeld:

“ Met jullie groepje ga je een videoreportage maken, zoals op het nieuws. Die reportage gaat over wat er te beleven valt in de buurt. Denk eens na over iets wat je hebt meegemaakt in de wijk. Iets dat echt gebeurd is! Of dingen die hier vaak gebeuren.

Dat kan iets leuks zijn. Of iets raars. Iets spannends. Of misschien iets keisaaais! Het kan op alle plekken in de wijk gebeurd zijn: op straat, op het voetbalveld, in een voortuin, op een klein stukje gras...

Daarover maken jullie een korte reportage. Zeg eerst waar je bent: "Wij bevinden ons hier in..." En dan: "Wij gaan jullie vertellen over iets wat hier vaak gebeurt.. of wat hier eens gebeurd is."

Denk eerst met je groepje goed na: waar ga je naartoe, wat ga je zeggen in de camera, wat ga je tonen in de video? ”

- ▶ Laat de kinderen in hun groepje nadenken voordat ze vertrekken om het filmpje op te nemen. Geef de kinderen een keukenwekker mee. Als die afgaat (na bijvoorbeeld 10 minuten), moeten ze terugkeren en de camera inleveren.

Materiaal: Fototoestel per groepje. Eventueel papier en schrijfgereif om voor te bereiden.

Tijdsduur: Zeker 30 minuten, afhankelijk van de grootte van de buurt.

"Dit is de ingang naar de zetel. Hier kun je heel goed zitten, dit is onze zandzetel. Die ligt heel erg goed. Nu gaan we naar de ingang. De ingang is een soort glijbaan die van zand is gemaakt. Er zijn ook slaapkamers, kijk dit zijn onze slaapkamers.."

"Er ligt hier te veel afval, niet normaal. Wij hebben dat nog niet eens een weekje geleden allemaal opgeruimd. En het ligt hier al terug vol. Dat is echt een probleem in de wijk (...) Kijk daar, een zakje chips."

Tracht vooral dit te weten te komen:

- Over welke betekenisvolle plekken of voorzieningen hebben kinderen het?
- Wat geeft kleur aan hun buurt?
- Spreken kinderen over de verplaatsingen die ze maken?
- Vertellen kinderen iets over hun verhouding met andere buurtbewoners? Spreken ze over sociale controle, over het buurtleven, over spanningen of ruzies? Over andere groepen waar zij niet toe behoren?

MENTAL MAP VAN DE BUURT

Wat is de opdracht?

Kinderen tekenen individueel een plattegrond van hun buurt op een A3-blad. Ze tekenen alles wat je 'op straat' ziet of tegenkomt. Ze vertrekken vanuit een cirkel in het midden van het blad, waarin ze hun huis en eventuele tuin tekenen. Van daaruit tekenen ze hun straat met wat (of wie) erin te zien is. En ten slotte tekenen ze de omliggende straten en belangrijke plekken in de buurt.

Hoe pak je het aan?

- ▶ Leg de oefening en de stappen eerst uit voor de hele groep. Benadruk dat iedereen zijn eigen tekening maakt en dat het niet erg is als je niet zo goed kan tekenen.

"Je maakt een tekening, een soort plattegrond; maar je mag er ook dingen bij schrijven als dat nodig is."

- ▶ Laat de kinderen stapsgewijs verder tekenen. Eerst beginnen ze met hun huis, vervolgens de eigen straat en daarna de straten eromheen en belangrijke plekken in de wijk.
- ▶ Maak een praatje met elk kind dat klaar is met de tekening. Vraag hem of haar om uit te leggen 'wat er allemaal op de tekening staat', beginnend van hun eigen huis. Vraag waar het kind woont. Maak de tekening begrijpelijker door er zelf dingen bij te schrijven of te vragen dat het kind er nog iets bijtekent.
- ▶ Houd er rekening mee dat de kinderen op verschillende tijdstippen klaar zullen zijn. Geef de kinderen die klaar zijn dus iets te doen.

Materiaal: Voor elk kind een A3-papier met in het midden een cirkel om hun woning in te tekenen. Stiften, balpennen of potloden.

Tijdsduur: 15 minuten + 2 minuten per praatje per kind.

"Hier rijden ik en Dounia naar het speeltuintje met onze go-cart, onze poes volgt ons. Hier is dat kruispunt van Laura. Hier is het boerenpaard. En als je langs hier rijdt, kom je bij de kippenwei van Tim uit, en je stopt hier bij Lien en Laurens".

Tracht vooral dit te weten te komen:

- Welke plekken of voorzieningen tekenen kinderen? Zijn er ook 'informele' plekken die kinderen zich hebben toegeëigend? Wat doen ze daar?
- Staan er ook mensen of dieren op de tekening? Hoe komt het dat ze die getekend hebben?
- Hoe tekenen ze de straten? Zijn er auto's te zien? Fietsen, andere vervoersmiddelen? Lijken er barrières of moeilijkheden te zijn om zich te verplaatsen?

STELLINGENSPEL

Wat is de opdracht?

Met stellingen kan je veronderstellingen over de buurt afoetsen. Dit is vooral interessant over al wat niet zo zichtbaar of tastbaar is: over het sociale leven en over de 'speelcultuur' in de wijk.

Hoe pak je het aan?

- ▶ Maak een reeks van stellingen over het leven en het spelen in de buurt. Ga ervan uit dat je vijf à acht stellingen kan voorleggen.
- ▶ Maak de stellingen zo helder en eenduidig mogelijk. Je moet ze zinvol kunnen beantwoorden met 'vind ik ook' of 'vind ik niet'. Maak geen stellingen met negatieve woorden ('geen', 'niet'): die scheppen alleen verwarring.
- ▶ Zet stellingen die je belangrijk vindt, vooraan. Zo is het niet erg als je een aantal stellingen niet kan doen omdat kinderen het beu zijn.
- ▶ Kies een plaats uit waar kinderen goed op een rechte lijn kunnen staan, liefst tegen een muur. Eén uiteinde van de lijn betekent: 'Nee, dat vind ik niet', en het andere betekent: 'Ja, dat vind ik ook'. Leg dit goed uit. Leg uit dat je op heel de lijn mag staan, niet alleen op de uiteinden. Herhaal de uitleg kort als je een stelling voorleest.
- ▶ Benadruk dat iedereen zijn eigen mening geeft, en dus niet hoeft te doen wat anderen doen.
- ▶ De kinderen staan eerst bij elkaar, weg van de lijn. Lees de stelling voor en laat de kinderen even nadenken. Tel dan af: nu mogen ze tegelijk staan op de juiste plek op de lijn.

Materiaal: Voor deze opdracht is geen materiaal nodig.

Tijdsduur: 10 à 15 minuten. Heb oog voor de reacties van de kinderen: na een aantal stellingen worden ze het wellicht beu. Respecteer dat.

- ▶ Vraag bij de verschillende groepjes/meningen altijd wat hen tot hun keuze heeft gebracht.
- ▶ Je kan verschillende argumenten even met elkaar confronteren: 'maar zij zeggen dat... Is dat dan niet zo?'
- ▶ Verwacht hier geen diepgaande gesprekken. Deze techniek is waardevol, maar kan ook chaotisch verlopen.

ENKELE VOORBEELDEN:

"Ik woon graag in deze buurt."

"In mijn buurt kan je goed buitenspelen."

"In de wijk kan je goed andere mensen leren kennen."

"Er zijn hier kinderen in de wijk die hier wonen maar die bijna nooit buiten spelen."

"Als ik in de buurt ga spelen, wordt er vaak ruzie gemaakt tussen kinderen."

"Als we in de buurt gaan spelen, gebeurt het wel dat een meneer/mevrouw boos is op de kinderen."

"Ik vind het leuk dat er hier ook tieners op straat zijn. Tieners, dat zijn zo van die oudere kinderen van 15 jaar."

Tracht vooral dit te weten te komen:

- Focus op het sociale aspect. Hoe is het voor kinderen om hier te wonen? Voelen ze zich verbonden met de wijk? Welke sociale banden onderhouden ze in de wijk, en wat loopt er lastiger?
- Ga altijd de redenen van (unanieme of verdeelde) stellingnames na.
- Probeer in te schatten hoe algemeen gedeeld een mening is binnen de groep. Houd er wel rekening mee dat kinderen erg gevoelig zijn voor groepsdruk.

Wat is de opdracht?

Op een luchtfoto van hun buurt duiden kinderen de plekken aan die voor hen belangrijk zijn, de straten waar ze mogen rondlopen of rondfietsen, en de gevaarlijke (kruis)punten in de wijk. Een individuele opdracht over autonome mobiliteit en verkeersveiligheid.

Hoe pak je het aan?

Gebruik deze opdracht alleen als de buurt overzichtelijk en klein genoeg is. Voor kinderen is een kaart en zelfs een luchtfoto 'lezen' geen makkelijke opdracht.

Zoek op Google Maps de duidelijkste manier om de buurt in beeld te brengen (inzoomen, welk stuk vooraan op de foto zetten, al dan niet in 3D-modus...). Maak een schermafdruck, snijd bij en druk de foto af op A3-formaat. Zorg ervoor dat de foto niet te donker is. Laat witruimte aan de randen om dingen bij te schrijven.

Overloop eerst samen met de kinderen hoe ze de luchtfoto moeten lezen: wat herkennen ze op de foto? Waar is welke straat, waar liggen de plaatsen die al door hen genoemd zijn?

Dan geef je volgende opdrachten:

- ▶ Zoek je eigen huis en plak er een wit stickertje op.
- ▶ Omcirkel met een stift de plekken waar je het vaakst gaat buitenspelen [de tuin van je huis mag niet]. Dat kan gewoon op de straat zijn, op een pleintje... Schrijf er telkens bij wat het is.
- ▶ Kleur nu met je stift alle straten waar jij mag rondlopen of rondfietsen zonder dat er volwassenen bij zijn.
- ▶ Plak een rood stickertje op alle plekken die gevaarlijk zijn door het verkeer. Schrijf erbij wat je daar gevaarlijk vindt.

Materiaal: A3-foto's, (donkere) stiften, kleine witte en rode stickertjes.

Tijdsduur: 15 minuten + 1 minuut voor elk gesprekje nadien.

Maak met elk kind dat klaar is, een praatje. Vraag hem of haar om uit te leggen 'wat er allemaal op de luchtfoto bijgeschreven is'. Maak het blad begrijpelijker door er nog dingen bij te schrijven.

- ▶ Vraag of ze verder weg mogen als ze samen met andere kinderen zijn.
- ▶ Willen ze soms ook zelf gaan naar een plek buiten de wijk? En mag dat dan? Is het erg als dat niet mag?

Dit is een individuele opdracht, maar kinderen kunnen ook per twee of maximum drie op een foto tekenen. Voorzie in dat geval verschillende kleuren voor stickertjes en stiften.

Tracht vooral dit te weten te komen:

Focus op de zelfstandige verplaatsingen van kinderen:

- Zijn er duidelijke barrières? Hoe groot is hun actieradius?
- Hoe gevaarlijk vinden zij rondlopen of fietsen in de wijk, en welke gevaarlijke wegen en punten duiden ze aan?
- Hoor je hier veel over verboden van ouders?

Wat is de opdracht?

Deze methodiek hoort eerder op het einde van je inspraaksessie. Kinderen evalueren plekken, voorzieningen, activiteiten... door die individueel een cijfer te geven. Het resultaat geeft aanleiding tot een groepsgesprekje.

Hoe pak je het aan?

- ▶ Vooraf stel je, liefst samen met kinderen, een lijst op van plekken, voorzieningen of activiteiten in de wijk die je zou willen laten quoteren. Plekken zijn (speel)pleintjes, informele speelplekken, sportterreintjes,... Voorzieningen kunnen een bibliotheek of een buurthuis zijn. Activiteiten zijn bijvoorbeeld de buurtsport of het jaarlijkse wijkfeest, maar ook iets als 'kampen bouwen' komt in aanmerking.
- ▶ Selecteer een zestal items. Focus vooral op dingen waar je eigenlijk nog niet zo'n goed zicht op hebt; anders heeft deze oefening weinig zin. Door de cijfers te vergelijken, krijg je een idee van wat bij kinderen sterk gewaardeerd wordt, en wat minder scoort. Zorg daarom dat je altijd meerdere gelijkaardige items onderling kan vergelijken: meerdere plekken, meerdere voorzieningen, meerdere activiteiten.
- ▶ Zorg ervoor dat het voor de kinderen duidelijk is welke plek, voorziening of activiteit heel precies wordt bedoeld.
- ▶ Geef de kinderen per item een klein papiertje. Voor elk item schrijven ze een score van 0 tot 10 op: zoveel punten geven ze aan de plek, voorziening of activiteit in hun wijk.

Materiaal: kleine papiertjes, schrijfgerief, een blad of scorebord, een soort stembus (doos, pot, beker)

Tijdsduur: 20 minuten.

- ▶ De kinderen schrijven hun score individueel en 'in het geheim' op. Ze vouwen hun papiertje dicht en doen het in een doosje of potje. Bereken snel het gemiddelde van de scores en schrijf ze op een scorebord. Toon dat bord pas achteraf, zodat kinderen hun scores niet aanpassen op basis van de score van eerder geëvalueerde plekken of voorzieningen.
- ▶ Overloop met de kinderen de scores en ga samen met hen na hoe plekken, voorzieningen of activiteiten aan hun scores komen. Vraag wat er zou moeten anders zijn om een hogere score te behalen.

Tracht vooral dit te weten te komen:

Ga vooral na waarom een plek, voorziening of activiteit juist zo goed of zo slecht scoort. Uit de scores kan je al afleiden hoe gedeeld of uiteenlopend de evaluatie is. Ga in op uiteenlopende scores en stimuleer dat kinderen hun evaluaties motiveren. Vraag wat er nodig is om de score op te krikken.

SCHATKIST – VUILNISBAK – TOVERSTOKJE

Wat is de opdracht?

Deze opdracht past op het einde van je inspraaksessie of inspraaktraject: hij peilt niet meer naar beleving, maar naar suggesties voor verandering. Wat is hier waardevol en zeker te behouden, wat zou hier beter verdwijnen, en wat kan er anders?

Hoe pak je het aan?

Leg uit dat je graag wil weten wat ze in hun wijk goed vinden en waar er best verandert om beter te kunnen spelen in de wijk en om kinderen te doen buiten spelen.

Elk kind krijgt schrijfgier en een gelijk aantal post-its, bijvoorbeeld 8 à 10.

Zorg voor drie grote posters, met afbeeldingen van een schatkist, van een vuilnisbak en van een toverstokje (of magiër, toverdoos...). Leg uit waar ze voor staan.

- ▶ De poster met de schatkist gaat over dingen die de schatten zijn van de wijk: de goeie dingen die we willen behouden. Wat moet hier zeker blijven?
- ▶ De poster met de vuilnisbak gaat over wat we hier weg zouden willen. Wat is er hier echt niet goed in onze buurt?
- ▶ De poster met het toverstokje gaat over wat we zouden willen veranderen. Dat kan iets zijn dat er al is, maar dat veel beter of leuker zou kunnen. 'Een betere schommel' bijvoorbeeld. Of het kan iets zijn wat er nog niet is en wat wel goed zou zijn hier: 'Er moet veel meer groen komen', of 'een buurtfeest'.

Materiaal: 3 posters, voldoende post-its, balpennen.
Tijdsduur: 20 minuten.

- ▶ Op hun post-its schrijven kinderen de plek, de voorziening of het thema waar het over gaat. Ze plakken de post-it op de passende poster. Probeer gelijkaardige post-its gaandeweg bij elkaar te plakken.

Tracht vooral dit te weten te komen:

Doe een nagesprekje:

- De ene poster heeft wellicht veel post-its gekregen, andere weinig. Vraag de kinderen hoe dat volgens hen komt.
- Bekijk de posters afzonderlijk. Welke dingen werden veel genoemd? Hoe komt dat dan? Ga vooral in op de suggesties voor verandering. Wat zijn de ideeën precies?

DEEL 2

WAT HEBBEN WE VANDAAG GELEERD?

Tijdens de inspraak met kinderen heb je hopelijk heel wat kennis opgedaan. Er is van alles verteld, er is stelling genomen, er zijn foto's gemaakt, kaarten getekend en daar commentaar bij gegeven... Al dat materiaal helpt je om deze basisvraag te beantwoorden: welke mogelijkheden en welke beperkingen ervaren kinderen om dicht bij huis te spelen? Welke kansen biedt hun buurt, en welke drempels zijn er om elkaar buiten te ontmoeten en er te spelen?

In dit deel krijg je houvast om het materiaal van nabij te bekijken en zo te begrijpen wat er in de wijk nu juist goed gaat en waar exact de pijnpunten liggen.

- ▶ Je bekeek vooraf hoe de buurt er ruimtelijk uitziet ('kaart en ansichtkaart') en sprak misschien met buurtbewoners. Zijn de veronderstellingen die je toen maakte, terug te vinden in wat kinderen zeiden?
- ▶ In deze stap bekijk in detail wat je allemaal hebt gehoord en gezien bij de kinderen. We maakten twee lijstjes met allerlei 'symptomen' die tonen dat spelen in de buurt goed gaat (zie 'blijje buurtspelers' op de volgende bladzijden), of die tonen dat het spelen er moeilijk gaat (zie 'lastig' op de bladzijden daarna). **Overloop beide lijstjes rubriek per rubriek: wat is van toepassing?**
- ▶ Dit is een zeer belangrijke stap. Wat het spelen makkelijker of net lastiger maakt, kan heel divers zijn. Het kan te maken hebben met plekken, met zich verplaatsen, met het sociale weefsel in de buurt... Al die aspecten zijn belangrijk: daarom hebben we op de volgende bladzijden heel uitgebreid beschreven waarover het allemaal kan gaan. Niet over alle aspecten zal je informatie hebben, en niet alles zal even zwaar doorwegen. Maar het is juist door gedetailleerd te kijken naar al die mogelijke aspecten, dat je het spelen van kinderen in die specifieke buurt ook gericht kan ondersteunen.

Heb hierbij steeds aandacht voor de diversiteit binnen de groep buurtkinderen

- ▶ Een wijk kan veel kinderen hebben die er heel veel buiten te vinden zijn en alle plekjes en voorzieningen goed kennen, én ook een hele groep kinderen die er wel wonen, maar hun woonomgeving veel minder gebruiken omdat ze hun vrije tijd vooral doorbrengen binnenshuis, in de eigen tuin, of in georganiseerde vrijetijdsactiviteiten.
- ▶ Jongens en meisjes spelen in sommige wijken veel samen, in andere veel apart. Er is vooral een probleem als een groep duidelijk minder buiten speelt.
- ▶ Verschillende leeftijden: wellicht heb je eerder met de oudere kinderen gesproken. Wat weet je over de speelkansen voor jonge kinderen, en over de tieners die in de buurt wonen?
- ▶ Welke scheidingslijnen en conflicten tussen verschillende categorieën kinderen leven er?
- ▶ Kinderen hebben onderling verschillende voorkeuren in wat ze graag spelen. Wat voor spel kan je in de wijk goed spelen, en wat gaat minder goed: balspel, lopen en fietsen, babbelen en rustig spel, verstopperijtje, avontuurlijk spel, bouwen...?

BLIJE BUURTSPELERS!

WAT TOONT DAT SPELEN IN DE
BUURT GOED GAAT?

1. Er zijn betekenisvolle plekken dicht bij huis

De buurt heeft een centrale (ontmoetings)plek

- ▶ Kinderen delen een duidelijke ontmoetingsplek in de buurt, wellicht centraal ingeplant en in het zicht van huizen.
- ▶ Een plek waar buurtbewoners 'als vanzelf' voorbijkomen en makkelijk op- en aflopen, is ook voor kinderen een belangrijke plek: vaak als speelplek, en zeker als afspreekplek en uitvalsbasis.

Er zijn verschillende soorten betekenisvolle plekken in de buurt

- ▶ Kinderen kunnen makkelijk leuke en geheime plekken of dingen in de buurt benoemen.
- ▶ Kinderen kunnen veel plekjes in hun buurt noemen die voor hen belang hebben. Plekken kunnen ook tijdelijk zijn: een bouwwerf, de tent van het wijkfeest.
- ▶ Kinderen noemen ook kleine dingen, die er zomaar lijken te zijn, en die kleur geven aan hun wijk: een zandbergje, de boom waar je afspreekt, het paard dat je mag aaien.
- ▶ Er zijn plekken met extra betekenis. Kinderen delen verhalen of herinneringen over bepaalde plekken met elkaar. 'Het griezelhuis' en 'de beek waar mijn broer eens in gevallen is' geven plekken en de buurt extra waarde.

Kinderen zien de straat zelf ook als speelplek

- ▶ Kinderen zeggen veel te spelen of rond te fietsen, skaten... op straat. 'Soms komt er een auto, en dan gaan we gewoon aan de kant.' Voor hen is de straat dan een vanzelfsprekende plek om te spelen.
- ▶ In dat geval is het belang van een centrale ontmoetingsplek in de buurt kleiner.

Kinderen benutten de mogelijkheden van de publieke ruimte

- ▶ Een buurt heeft heel diverse soorten ruimtes. Groene plekken, verharde plekken, de straat, de stoep, de pleintjes: kinderen gebruiken ze allemaal op eigen manieren.
- ▶ Kinderen maken gebruik van de mogelijkheden die een plek biedt. Rondom het voetbalpleintje liggen bijvoorbeeld struiken, en daar bouwen ze kampen in. Wat op het eerste zicht gewoon een voetbalveldje of een wat duf speelpleintje lijkt, kan in de praktijk een veel rijkere betekenis hebben.
- ▶ Kinderen geven aan dat de straat een andere speelwaarde heeft dan de privéruimte. Ook al is er binnen in huis genoeg plaats en gelegenheid om te spelen en is de eigen tuin geschikt om te spelen, toch spelen kinderen regelmatig buiten 'op straat': 'omdat er meer plaats is', maar ook 'om met je vrienden te zijn'.

2. Zich verplaatsen in de eigen buurt gaat makkelijk

- ▶ Kinderen doen uitspraken als 'Wij mogen in heel de wijk komen'.
- ▶ Kinderen bewegen vanzelfsprekend door de buurt. Ze vinden het logisch dat ze kunnen rondlopen en rondfietsen en gaan makkelijk een paar straten verder. Ze weten hoe ze door de buurt moeten navigeren.
- ▶ Kinderen vinden het vanzelfsprekend om even naar huis te lopen of te fietsen en er iets te halen, iets te doen, iets te drinken... en dan terug te komen naar hun speelplek. Of om thuis snel even te gaan vragen of ze ergens heen mogen.

BLIJE BUURTSPELERS!

WAT TOONT DAT SPELEN IN DE
BUURT GOED GAAT?

3. Spelen en spelletjes zijn zichtbaar in de buurt

Kinderen spelen uiteenlopende soorten spel

- ▶ Kinderen kunnen concrete spelletjes opnoemen die ze spelen, soms met een eigen naam of 'zelf uitgevonden'.
- ▶ Als de (diverse) kinderen ook diverse soorten spel spelen, is dat een sterke aanwijzing van een kwaliteitsvolle omgeving. Ze bouwen kampen, rijden rond op straat, spelen met de bal, doen verstoppertje, babbelen en hangen rond: hoe diverser, hoe beter.

Spelen is zichtbaar in het straatbeeld

- ▶ Er zijn veel kinderen op straat te zien: omdat ze gewoon informeel buitenspelen, of omdat jeugdwerk of buurtwerk in de wijk bestaat dat het spelen in de buurt tijdens hun activiteiten zichtbaar maakt.

4. Kinderen voelen zich deel van het sociale weefsel in hun buurt

Kinderen noemen namen van mensen uit hun buurt

- ▶ Kinderen zijn deel van het sociale weefsel van de buurt. Ze kennen veel burens en verwijzen naar vrienden, ouders van vrienden en familieleden die in de buurt wonen. Ze noemen in hun verhalen namen van kinderen en volwassenen uit hun buurt.
- ▶ Als kinderen buiten gaan, komen ze makkelijk mensen tegen die ze kennen: burens, klasgenoten, de juf van school. Andere kinderen, zoals klasgenoten die in elkaars buurt wonen, zijn dé aanleiding om buiten te gaan spelen.

Kinderen vinden makkelijk andere kinderen om mee te spelen

- ▶ Kinderen spreken af of gaan bij elkaar aanbellen om te vragen of ze buiten komen spelen.
- ▶ Of ze kijken gewoon of er iemand buiten is.

Kinderen spreken vooral op positieve manieren over andere buurtbewoners

- ▶ Ze geven aan dat ze volwassenen in hun buurt kennen. Ze vinden die vriendelijk en ondersteunend (ze helpen, ze houden een oogje in het zeil).
- ▶ Tieners worden op zijn minst niet als hinderlijk gezien.

Verenigingen zijn zichtbaar in de buurt

- ▶ Jeugdbewegingen, buurtsport, speelpleinwerk, maar ook verenigingen voor volwassenen gebruiken de buurt en zijn er zichtbaar aanwezig.
- ▶ Ook een school kan hier een belangrijke rol spelen.

Kinderen vinden dat er veel leven is in hun buurt

- ▶ Kinderen noemen evenementen zoals buurtfeesten, een buurthuis dat activiteiten organiseert...
- ▶ Of er is gewoon het algemene idee dat er veel gebeurt in de wijk, voor kinderen én voor volwassenen.

LASTIG!

WAT TOONT DAT SPELEN IN DE
BUURT MOEILIK GAAT?

1. Algemene negatieve beleving

Kinderen geven ronduit aan dat ze niet goed kunnen buitenspelen.

- ▶ Kinderen vinden dat de plekken waar ze kunnen buiten spelen, moeilijk te bereiken zijn, of simpelweg niet voorhanden zijn. Als het over hun buurt gaat, beginnen ze spontaan over die problemen.
- ▶ Ook los van spelen is er een algemeen non-enthousiasme of een duidelijke negatieve waardering als het over de eigen buurt gaat.
- ▶ Kinderen noemen al zeer snel auto's als een probleem.
- ▶ Kinderen noemen al zeer snel 'niet mogen' en ouderlijke bezorgdheid over buiten spelen als een probleem. Ze mogen niet buiten op straat spelen of hun actieradius is beperkt.
- ▶ Potentiële speelplekken die fysiek dichtbij liggen, liggen voor kinderen mentaal veraf: kinderen komen er niet, vragen zich af of ze daar wel mogen komen, en of het daar wel toegelaten is om te spelen.

2. Een gebrek aan betekenisvolle plekken

Er zijn weinig centrale en andere betekenisvolle plekken

- ▶ Kinderen hebben het moeilijk om duidelijke afspraak- en ontmoetingsplekken te noemen die dé plekken zijn in de wijk.
- ▶ Kinderen kunnen weinig of geen favoriete, betekenisvolle plekken noemen: plekken waar kinderen echt plezier aan hebben, of waarvan ze pijn zouden voelen als ze verdwijnen.
- ▶ Om het contrast met hun buurt aan te geven noemen kinderen plekken in andere steden of gemeenten (bij familie bijvoorbeeld) als 'goeie voorbeelden'. Of ze spreken over de kansen die zich toevallig eens aandienen om buiten de wijk te gaan spelen: 'meegaan naar de supermarkt, want daar kan je op of naast de parking goed spelen.'

Kinderen beschouwen de straat niet als speel- of verblijfsplek

- ▶ 'De straat' is vooral iets wat kinderen blijkt te beperken. De straat wordt geassocieerd met auto's en met bezorgde ouders, met niet-mogen.
- ▶ Kinderen zeggen dingen als 'ik kan niet buiten spelen, want er is geen park dichtbij': ze hebben het gevoel dat buiten spelen alleen kan op pleintjes of in een parkje.
- ▶ De straat kan veel en vanzelfsprekend gebruikt worden om rond te fietsen, maar toch nauwelijks een speelplek zijn.

Kinderen laten de mogelijkheden van de publieke ruimte onbenut

- ▶ Kinderen spelen zeer verspreid en blijven zeer dicht bij huis, zodat ze weinig andere kinderen ontmoeten en interessante plekken elders in hun buurt niet gebruiken.

3. Drempels om zich doorheen de buurt te verplaatsen

- ▶ Kinderen navigeren aarzelend door hun buurt, kennen niet alle plekken in de buurt.
- ▶ Kinderen zijn geïsoleerd in hun wijk door sterke barrières in of rond hun wijk. Ze lijken op een eilandje te zitten.
- ▶ Kinderen hebben een heel beperkte actieradius.
- ▶ De auto wordt als probleem genoemd om veel in de wijk rond te lopen of te fietsen.

LASTIG!

WAT TOONT DAT SPELEN IN DE
BUURT MOEILIK GAAT?

4. Stereotype manieren van spelen

- ▶ De kinderen spreken op een stereotype manier over spelen. Ze spelen altijd hetzelfde, spelen geen langdurig spel. Ze hebben het moeilijk om veel verschillende spelletjes op te noemen die ze in de wijk spelen.
- ▶ Ook al gaat het gesprek over buiten spelen, kinderen spreken vooral over binnenactiviteiten zoals gamen.

5. Sociale breuklijnen zijn sterk aanwezig in de verhalen van kinderen

Kinderen noemen verschillen tussen groepen

- ▶ Bepaalde groepen spelen veel vaker buiten dan andere groepen. Er lijken bijvoorbeeld alleen maar jongens op straat te zijn, en amper meisjes.
- ▶ Kinderen noemen 'soorten' kinderen, opgedeeld naar herkomst, taal, religie, sociale achtergrond. De speelgroepen zijn opgedeeld volgens sociale scheidingslijnen in de wijk en deze groepen vermijden elkaar, of hebben onderlinge conflicten. Conflicten tussen volwassenen sijpelen door naar conflicten tussen kinderen.

Ruzies en claimgedrag bemoeilijken het spelen in de buurt

- ▶ Kinderen spreken vaak over onderlinge ruzies.
- ▶ Bepaalde groepen kinderen claimen de beperkt beschikbare ruimte en voorzieningen, bijvoorbeeld sportveldjes. Soms zijn dat oudere kinderen (tieners), soms gebeurt dit op basis van taal of herkomst. Misschien is er een alternatief (kinderen spelen dan op het veldje ernaast, al is dat minder geschikt), misschien maakt dat het spelen onmogelijk.

Kinderen voelen zich niet helemaal thuis in hun buurt

- ▶ Kinderen spreken meermaals over een sociaal onveiligheidsgevoel: enge mensen, dronken mensen, plekken waar ze niet durven komen...
- ▶ Kinderen worden door volwassenen of door jongeren weggejaagd van plekken waar ze spelen.

6. Er is weinig leven in de buurt

- ▶ Kinderen kennen weinig namen van volwassenen en van andere kinderen.
- ▶ Er is een algemeen gevoel dat er 'niets te doen' is; 'hier is niets'.
- ▶ Kinderen vragen uitdrukkelijk naar (georganiseerde) activiteiten, omdat ze het gevoel hebben dat er niet veel in hun buurt gebeurt.
- ▶ Er is weinig wijkgevoel of trots om in de buurt te wonen.
- ▶ Het zijn vooral negatieve dingen die typisch zijn voor de buurt of er karakter aan geven: vandalisme, vechtpartijen, afval.

DEEL 3

INSPIRATIE VOOR EEN BESPEELBARE BUURT

Werken aan een beter bespeelbare buurt, dat is werken om meer kinderen buiten te laten spelen dicht bij huis, in een buurt die daartoe uitnodigt.

In het vorige deel heb je geïdentificeerd hoe de buurt kinderen precies helpt om goed te kunnen buiten spelen, en wat er integendeel juist lastig is. Dit zijn dan ook respectievelijk de waardevolle elementen die je moet zien te behouden of nog te versterken, en de aspecten die duidelijk aan verbetering toe zijn.

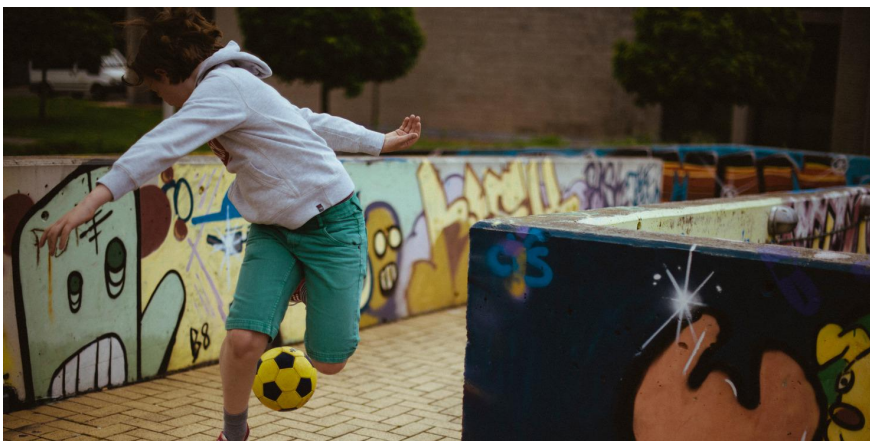
Er zijn vier mogelijke werkterreinen: plekken om te spelen, je verplaatsen, spelen zichtbaar maken en het buurtleven boosten.

1. ZORG VOOR MEER EN BETERE PLEKKEN DICHT BIJ HUIS

Over het belang van plekken

Het belang van speelplekken in een buurt lijkt misschien vanzelfsprekend. Maar deze **twee kanttekeningen** verdienen aandacht.

- ▶ Kinderen spelen overal, maar ze zullen meer en beter spelen als er ook goeie plekken voor zijn. Dat zijn niet alleen speciaal aangelegde 'plekken voor kinderen' zoals een speelpleintje. Goeie speelplekken zijn (ook) 'plekken van kinderen': plekken die kinderen zich eigen hebben gemaakt. Die toe-eigening gebeurt door er te spelen of af te spreken, en door er betekenis aan te geven met verhalen, eigen namen, een gedeelde geschiedenis.
- ▶ **Publieke ruimte is nergens zo belangrijk als in dichtbebouwde buurten met veel kansarmoede en lage inkomens.** Kinderen zijn intensieve gebruikers van de publieke ruimte. Maar zij kunnen minder makkelijk dan volwassenen de barrières over die hun wijk van de rest van de gemeente scheiden. Ze moeten het dus vaak doen met de wijk waar ze wonen. Als de eigen woning klein is en niet voorzien van een (bespeelbare) tuin of koer, wordt 'op straat spelen' alleen maar belangrijker. Als maar weinig buurtkinderen deelnemen aan georganiseerde vrijetijdsactiviteiten, kan een goeie, bespeelbare woonbuurt hun wereld verbreden en verrijken.

Creëer extra plekken

Zorg voor voldoende plekken en plekjes dicht bij huis

- ▶ Spelen dicht bij huis gaat om in- en uitlopen, en vanuit de vertrouwde veiligheid van je eigen straat het avontuur opzoeken. Daarom kan je spelen niet centraliseren op enkele plekken in de gemeente, en hopen dat de kinderen daar zelf en vanzelf zullen naartoe gaan. Een buurt is leuk om in te spelen als er voldoende betekenisvolle plekken te vinden zijn. Echte speelplekken, maar ook afspraakplekjes, passageplekken waar kinderen heel even blijven hangen, objecten of bomen die kleur en karakter geven aan de wijk... maken de woonomgeving betekenisvol voor kinderen. Hun waarde is daarom niet te onderschatten.
- ▶ De tool **Veroover de straat** geeft heel wat voorbeelden van tijdelijke en vaste inrichtingen van plekken en straten, en creatieve manieren om plekken aan te kleden. Straatmeubilair, patronen op de grond of een pocketparkje kunnen voor kinderen het verschil maken. Of gewoon een brede stoep: bij klassieke straten kunnen de stoepen echte speelplekken zijn als ze maar breed genoeg zijn, liefst aan de kant van de straat die het meeste zon vangt.
- ▶ In ons e-zine Kind & Ruimte en in ons nieuwe Kind & Samenleving Magazine vind je inspiratie over hoe kleine elementen kunnen uitnodigen tot spelen: **lijnen op de grond** bijvoorbeeld, of **paaltjes** en **muren**.
- ▶ 101 leuke ideeën om een buurt prettiger te maken (voor volwassenen, maar ook voor kinderen) vind je op **deze inspirerende website**.
- ▶ Je kan niet alleen nieuwe plekken bijmaken, maar ook ruimte creëren door plekken en voorzieningen zoals schoolspeelplaatsen of sportcentra open te stellen voor buurtbewoners. Inspiratie over **gedeeld ruimtegebruik** vind je bij De Ambrassade.

1. ZORG VOOR MEER EN BETERE PLEKKEN DICHT BIJ HUIS

Maak groene ruimtes bespeelbaar

Kinderen zijn grote fan van groen dicht bij huis, maar het moet dan wel gaan om groen waar je iets mee kan doen.

Zichtgroen – denk aan een hoekje gras dat te klein is om actief op te spelen – geeft misschien ruimte, maar heeft voor kinderen heel weinig waarde. Een stukje groen wordt voor hen pas een plek als het uitnodigt om in en uit het zicht te zijn, om kampen te bouwen, om te spelen met de mogelijkheden van een bosje, wat struiken, water, een helling.

Respecteer de draagkracht van een plek

De beoogde schaalgrootte van plekken en voorzieningen voor kinderen is een belangrijke overweging bij het creëren of herinrichten van (speel)plekken. Een echt voetbalplein of kunstgras zal misschien meer kinderen en jongeren aantrekken dan de plek of de buurt kan dragen. Een informeler sportveldje, bijvoorbeeld met een wat ongewone vorm, zal eerder alleen kinderen van de wijk zelf aantrekken.

Centraal gelegen plekken in een wijk kunnen soms 'te succesvol' worden als de ruimte er te beperkt is. Overweeg dan om een deelgroep, bijvoorbeeld de oudere kinderen of tieners, 'af te leiden' naar een andere plek iets verderop die zij zich kunnen toe-eigenen.

Pas de plek aan aan het gebruik

Wanneer plekken intensief bespeeld worden door diverse groepen, is een robuuste inrichting op zijn plaats. Zorg voor materialen waar niet veel aan stuk kan gaan.

Verklein de impact van auto's op het buurtspel

Soms worden straten volop gebruikt om zich te verplaatsen, maar zijn ze voor kinderen toch helemaal geen speel- of verblijfsplek. Dat kan komen omdat de straat te sterk is bezet door geparkeerde auto's. Een straat met rijen geparkeerde auto's aan elke kant is amper bespeelbaar.

Dat is vaak een lastig op te lossen situatie. Kan er gegroepeerd geparkeerd worden aan het begin van de straat? Of is het meer zinvol om 'de straat' als speelplek op te geven en volop in te zetten op voldoende, diverse en goed bereikbare aparte plekje's en pleintjes, los van de straat?

De Baarsjes, Amsterdam

1. ZORG VOOR MEER EN BETERE PLEKKEN DICHT BIJ HUIS

Bewaar de kwaliteiten van goede plekken

Koester plekken die goed blijken te werken. Zorg dat de manier waarop kinderen plekken gebruiken, ook in de toekomst gevrijwaard blijft. Bij een eventuele heraanleg of herinrichting zijn die kwaliteiten te beschermen.

- ▶ Koester plekken die op een vanzelfsprekende manier heel uiteenlopende mensen samenbrengen (kinderen van allerlei leeftijden, volwassenen). Zorg dus dat er niet plots een scheiding komt tussen die diverse categorieën mensen en hun activiteiten. Plekken waar mensen makkelijk in- en uitlopen werken dankzij hun informele karakter. Een herinrichting met al te scherp begrensde zones kan dit helemaal in het gedrang brengen.
- ▶ Sociale controle, en dus een speelplek centraal in de wijk, in het zicht van de huizen, is voor veel kinderen belangrijk om te willen en om te mogen buiten spelen.
- ▶ Koester plekken die op diverse manieren worden gebruikt. Als de op het eerste zicht banale struiken rond het voetbalveldje het toneel blijken te zijn van intens kampen bouwen, is dit bij een mogelijke heraanleg cruciaal om weten. De plek zomaar 'opschonen' kan dat soort spel vernietigen. Ga uit van hoe de plek nu gebruikt wordt en 'werkt'.

Geef kinderen inspraak in de inrichting van plekken

Voor de concrete inrichting van bespeelbare plekken is de **Picto-Play** een handige tool die kinderen actief aan het denken zet, en clichés zoals het zwembad en de gigantische glijbaan vermijdt.

Haal speelplekken mentaal dichterbij

Kinderen geven soms aan dat ze niet of nauwelijks spelen op plekken die nochtans tamelijk dichtbij liggen en op zich wel aantrekkelijk zijn. Maar mentaal lijken ze veraf te liggen en kinderen vragen zich misschien af of ze er wel mogen spelen. Haal deze plekken 'dichterbij' door ze als speelplek zichtbaarder en toegankelijker te maken.

- ▶ Zet de plek in de kijker.
 - Licht ze niet meteen in het zicht, zorg dan voor een **'toegangspoort'** die aangeeft dat een route naar een speelplek loopt.
 - Hang een bord met een positieve boodschap: 'hier mag gespeeld worden'.
 - Zorg dat de plek letterlijk meer in het zicht van de bewoning komt.
 - Zet een klein speeltoestel of een andere spelprikkel als signaal dat dit wel degelijk een plek is waar kinderen mogen spelen.
- ▶ Ondersteun de plek door er te gaan spelen met jeugdwerk, buurtsport.... Zo leren kinderen de plek kennen als legitieme speelplek en komen ze er nadien makkelijker zelf opnieuw.
- ▶ Zorg indien nodig voor een duidelijke en veilige oversteekplaats naar de plek.

2. MAAK EEN BUURT WAAR KINDEREN ZORGELOOS KUNNEN BUITEN KOMEN

Zich op een makkelijke manier verplaatsen doorheen de wijk en gewoon op straat mogen en kunnen komen, is een belangrijke randvoorwaarde voor buurtspel. Maak dus werk van een veilige en duidelijk leesbare woonomgeving.

Een verkeersveilige buurt

Een verkeersveilige buurt maakt een buurt ook geschikter om in te spelen, in rond te lopen en rond te fietsen. Fiets- en voetgangersvoorzieningen zijn ook essentieel voor het buurtspelen. Hoe kan je leren fietsen als er geen geschikte plek is in de buurt?

Werk aan de inrichting

- ▶ Als centrale plekken in een wijk ook omgeven worden door autoluwe straten, is meteen een hele bespeelbare zone gecreëerd.
- ▶ Maatregelen die het snelle (auto)verkeer afremmen, zijn een eerste stap in het echt op straat kunnen spelen: een zone 30, woonerf, fietsstraat... Soms kan de inrichting van dergelijke straten duidelijker gebeuren. Een goed ingericht woonerf biedt ook meer kansen op groen en zitgelegenheid, en dus ook op kleinschalige betekenisvolle plekjes.
- ▶ Veilige oversteken maken de actieradius van spelende kinderen groter.
- ▶ Andere vormen van parkeren dan langs de stoep zijn veiliger én vergroten de speelwaarde van de buurt.

Speel in op wat er gebeurt

Is er een wijkfeest of gaan kinderen in de buurt met Driekoningen, Halloween of nieuwjaar bij de huizen aanbellen en zingen? Een tijdelijk bordje helpt chauffeurs daaraan te denken.

Sensibiliseer

- ▶ Over minder klassieke weginrichtingen of parkeervoorzieningen is vaak sensibilisering van kinderen én van volwassenen nodig. Wat is nu juist de bedoeling, wat zijn precies de regels?
- ▶ Het begrip woonerf of fietsstraat is zelfs voor kinderen en volwassenen die er wonen niet altijd helemaal duidelijk of gekend. Sensibiliseer kinderen en ouders over wat deze straten betekenen: wie heeft nu eigenlijk de prioriteit, wat is de maximumsnelheid? Ook een buurtschool kan hierin een rol opnemen.

2. MAAK EEN BUURT WAAR KINDEREN ZORGELOOS KUNNEN BUITEN KOMEN

Pak barrières voor voetgangers en fietsers aan

Barrières zoals grote wegen, waar kinderen niet over mogen of durven, kunnen de actieradius en zo ook de speelmogelijkheden van kinderen sterk beperken, zeker als ze doorheen de wijk lopen of als ze kinderen tegenhouden om naar belangrijke plekken te gaan. Veilige en duidelijke oversteekplaatsen hebben niet alleen hun plaats in schoolroutenetwerken, maar ook in het speelweefsel van kinderen.

Goede oversteken of doorsteken bevorderen niet alleen de verkeersveiligheid, maar ook de leesbaarheid van de buurt en het legitimeren van die plekken achter de (vroegere) barrière: 'daar mag je wel degelijk komen'.

Vergroot de leesbaarheid van de wijk

Als je ziet dat kinderen vooral vlakbij huis spelen en moeilijk andere leuke plekken in de wijk bezoeken, kan dat liggen aan barrières, maar ook aan een geringe leesbaarheid van de wijk. Het stratenplan is onduidelijk, verbindingen sluiten slecht op elkaar aan, het is niet duidelijk of wegjes privé of publiek zijn... Dat creëert drempels om de wijk te gaan verkennen.

Maak de wijk voor kinderen leesbaarder door:

- Duidelijke fiets- of voetassen of kindroutes: veilige, aantrekkelijke en op elkaar aansluitende verbindingen door de wijk.
- Wegwijzers
- 'Toegangspoorten' die visueel aangeven dat de weg of het pad naar een speelplek leidt.
- Visuele lijnen, zodat je ziet waar de weg naartoe loopt.
- Gecentraliseerd parkeren, eerder dan parkeren langs de straat.

Garandeer de sociale veiligheid

Als kinderen of volwassenen een plek of zone als onveilig of eng beschouwen, kan dat echt nefast zijn voor de speelmogelijkheden. Gevoelens van sociale onveiligheid zorgen ervoor dat kinderen op sommige plekken (of tijdstippen) niet mogen of durven buiten spelen.

- ▶ Sociale controle maakt een plek toegankelijker: kinderen vertrouwen de mensen uit hun eigen buurt doorgaans en vinden het fijn als die in het zicht zijn (en een oogje in het zeil houden).
- ▶ Plekken die afgelegen uit het zicht liggen, kunnen spannend en dus leuk zijn, maar wanneer er ook rommel is (afval, sporen van middelengebruik, vandalisme) of mensen zijn die kinderen niet vertrouwen, is de plek ronduit eng en te vermijden. Regelmatig toezicht en controle zijn op die plekken van belang.
- ▶ Een plek die je kan overzien, wordt als veiliger aanvoeld. Ook betere verlichting kan helpen om een plek toegankelijker te maken.

3. GEEF SPELEN EEN VANZELFSPREKENDE EN ZICHTBARE PLAATS

Spelen wordt zichtbaar in de wijk als er veel kinderen op straat te zien zijn, en voldoende plekken voorzien zijn op spel. Maar er zijn ook andere manieren om spelen meer zichtbaar te maken.

Ondersteun buurtspel door begeleiding

Kinderen hoeven op zich geen begeleiding in hun spel op straat te krijgen: het leuke van spelen in de buurt met andere kinderen is juist dat je zelf helemaal kan doen wat je wil en dat je onderling je gedeelde spel kan vorm geven, erover onderhandelen, eens ruzie maken en het weer bijleggen.

Volwassenen in de buurt hebben, creëert nochtans ook kansen. De aanwezigheid van ouders in en om het huis maakt het buiten spelen van kinderen bijvoorbeeld vanzelfsprekender. Kinderen spelen buiten en lopen of fietsen even naar huis om er iets te halen, iets te drinken, of om te vragen of ze wat langer op het pleintje mogen blijven spelen.

Toch zijn er ook wijken waar het spelen helemaal niet zo vanzelf gaat: omdat ze ruimtelijk erg weinig speelkansen in zich dragen, of omdat het samen spelen niet vanzelfsprekend is. Als kinderen echt vragen naar activiteiten, gewoon in hun buurt, is een echte ondersteuning van het buitenspelen zelf aan de orde.

In wijken die ruimtelijk gezien weinig speelkansen in zich dragen, kan een **mobiele speelpleinwerking** (zoals een 'pretcamionet') of een meer occasioneel mobiel aanbod met speelmateriaal en begeleiding een meerwaarde bieden, ook wanneer speelstraten daar moeilijk haalbaar zijn. Vooral de aanwezigheid en de aandacht die de begeleiding toevoegt, vormt een meerwaarde.

In buurten die extra aandacht verdienen en waar het duidelijk is dat kinderen echt nood hebben aan een aanbod, zou een speel(plein)werking of buurtgerichte jeugdwerking eigenlijk een **structurele basis** moeten krijgen, bijvoorbeeld ook op woensdagnamiddag. Het verlagen van allerlei drempels om deel te nemen is daar een belangrijke bekommernis.

Buurtsport, jeugdwerk en mobiel speelpleinwerk maken spelen in de buurt zichtbaarder, en tonen aan kinderen én ouders dat spelen wel degelijk kan in de buurt. Georganiseerd spelen kan ook minder bekende speelplekken bekend maken en legitimeren: spelen mag daar!

Inspiratie:

- ▶ Expertise over en ondersteuning van **buurtsport** is te vinden bij ISB vzw.
- ▶ **Uit De Marge** is het Vlaamse steunpunt voor werkingen maatschappelijk kwetsbare jeugd, en heeft ook een brochure over **speelpleinwerk** met deze doelgroep.
- ▶ Een mooi voorbeeld van een mobiele speelpleinwerking is **Pietoink**. Meer info over (mobiel) speelpleinwerk bij **VDS vzw**.

3. GEEF SPELEN EEN VANZELFSPREKENDE EN ZICHTBARE PLAATS

Bied materiaal aan

Materiaal aanbieden kan door een gemeente of buurtwerking via een uitleensysteem. Het maakt spelen zichtbaarder in de buurt en toont dat er iets gebeurt!

Materiaal is niet alleen 'speelgoed'. **Los natuurlijk materiaal** biedt kinderen extra mogelijkheden om te spelen. Dat kan heel eenvoudig door snoeihout laten liggen, maar ook meer uitgebreid door 'pakketten' los materiaal te voorzien, zoals **Wildebras** doet in Kortrijk.

Maak van spelen een evenement

Zet occasionele activiteiten op die spelen zichtbaar maken én volwassen en jonge buurtbewoners samenbrengen:

- ▶ Decentraliseer de activiteiten op **buitenspeeldag** en breng de dag in de wijken. Gebruik ook heel gewoon materiaal, zodat kinderen nadien iets soortgelijks kunnen spelen.
- ▶ In grotere wijken organiseren steeds meer gemeenten de laatste jaren workshops **reuzenmeccano** of ze brengen ouders en kinderen samen in een workshop timmeren of op een speelfestival.
- ▶ **Speelstraten** brengen volwassenen en kinderen buiten, met het spel van kinderen als bindmiddel. Initiatieven als de **leefstraat** en de **toekomststraat** zetten uitdrukkelijk in op het samenleving in de buurt en het samenbrengen van buurtbewoners door de straat helemaal als verblijfs- en ontmoetingsruimte in te palmen.

Kinderen vinden het belangrijk dat er in hun buurt 'veel te doen is'. Er is veel te doen omdat er veel buiten gespeeld wordt, maar kinderen zien het buurtleven zeker ook breder.

Ondersteun evenementen

Buurtfeesten, kermissen en andere feestelijke evenementen kunnen de sociale banden in een wijk versterken, en helpen om de wijkidentiteit te vormen. Er gebeurt iets, er is iets te doen!

Kinderen waarderen evenementen die de hele buurt samenbrengen: ze hoeven helemaal niet speciaal voor kinderen bedoeld te zijn, maar er is voor hen wel plaats en aandacht. Dergelijke evenementen zijn een belangrijke gelegenheid waarop kinderen en volwassenen elkaar kunnen kennen en kinderen een stukje meer autonomie krijgen dan gewoonlijk.

Veel steden en gemeenten geven subsidies voor buurtfeesten.

Geef kinderen aandacht in de buurtwerking

In wijken waar het samenleven niet vanzelf gaat is vaak een buurtwerking actief. Dat kan ook een belangrijke speler zijn voor kinderen. Gaat het samenleven moeilijk, dan is het misschien ook lastig om samen te spelen. Als scheidingslijnen en conflicten tussen bewoners doorsijpelen van volwassenen naar kinderen, heeft het spelen van kinderen een actief duwtje in de rug nodig: met aandacht voor goeie plekken of voorzieningen kom je er dan niet.

Een buurthuis of buurtwerking die de sociale cohesie in de wijk bevordert, kan zich ook op kinderen richten. Die aandacht is er vaak al, in de vorm van een instuifplek, huiswerkbegeleiding, een kinderbib of het uitlenen van speelmateriaal.

- ▶ Buurtwerkers zijn uitstekend geplaatst om het positief met elkaar omgaan te koppelen aan het (leren) samen spelen. In sommige wijken kunnen die pedagogische doelstellingen belangrijker zijn dan het ondersteunen van spel door speeltoestellen en speelmateriaal. Zoals in eerdere bladzijden aangegeven, kunnen buurtsport en (mobiele) speelpleinwerkingen en andere vormen van jeugd(welzijns)werk daar een belangrijke rol in spelen.
- ▶ Ondersteund spelen met begeleiding maakt niet alleen op het ogenblik zelf spel mogelijk dat anders moeilijk denkbaar zou zijn – al was het maar door de begeleiding zelf, het materiaal of de grote groep – maar het geeft kinderen er ook heel nieuwe inspiratie voor spel dat ze nadien onder elkaar kunnen spelen. Georganiseerd spelen kan zo de eigen wereld verbreden.

- ▶ Spelletjes en activiteiten kunnen dan zeker gericht zijn op coöperatie en zonder al te veel materiaal verlopen, zodat kinderen ze op den duur ook zonder begeleiding kunnen spelen. Inspiratie vind je bij de groepsvormende spelletjes op de **spelensite**.
- ▶ Wanneer bepaalde (speel)plekken geclaimd worden door bijvoorbeeld tieners of wanneer speel- en sportplekken gewoon te klein zijn om alle kinderen uit de buurt een plek te geven, kunnen die plekken een soort 'beurtrol' krijgen per leeftijdsgroep, zodat ook de jongere kinderen er af en toe kunnen spelen. Dat vereist wel de inzet en controle van een buurtwerker.

Colofon

Buurtspelers is een uitgave van **Kind & Samenleving** vzw en kwam tot stand met steun van de Vlaamse Overheid.

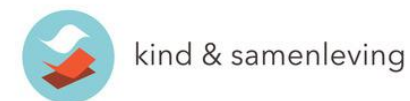
Tekst: Johan Meire

Lay-out: Sabine Miedema

Foto's: Carmen De Vos (cover, blz. 1-6,12,14, 16-18, 20, 21, 25, 27, 28, 30)
Diego Franssens (blz. 19)

Wil je met deze publicatie aan de slag? Doen!
Wil je er materiaal, teksten of foto's uit overnemen voor een website of een andere publicatie? Dan heb je de uitdrukkelijke toestemming nodig van Kind & Samenleving vzw.

Buurtspelers komt voort uit inspraakacties waarin Kind & Samenleving in acht wijken samen met kinderen de straten en pleintjes van hun buurt op trok, en de kwaliteit onderzocht van spelen en elkaar ontmoeten in de directe woonomgeving. Dank aan alle kinderen en ouders; Marlies Marreel; de jeugd- en participatiediensten van Kortrijk, Sint-Niklaas en Wuustwezel; buurtsport AjKo Kortrijk; wijkwerking Zwartegevel-Dierdonk Tielt; Habbekrats, Musicaschool en Bewonersgroep Sint-Andries Antwerpen; Broederschool en Berkenboom Ankerstraat in Sint-Niklaas.

kind & samenleving

Vlaanderen
verbeelding werkt